

Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі
«Сәрсен Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан университеті» КЕ АҚ

Ғылыми кеңеспен бекітілді
Ғылыми кеңестің төрағасы
«26» 02 2026 ж. № 10 хаттама
М. Төлеген
«26» 02 2026 ж.

D053 – ТАРИХ БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАЛАРЫНЫҢ ТОБЫ
БОЙЫНША ДОКТОРАНТУРАҒА ТҮСУ ЕМТИХАНЫНЫҢ
БАҒДАРЛАМАСЫ

Өскемен, 2026

Докторантураға түсу емтиханының бағдарламасы «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрінің 2022 жылғы 20 шілдедегі №2 бұйрығы негізінде жасалды

«Қазақстан тарихы және әлеуметтік-гуманитарлық пәндер» кафедрасының отырысында қаралды және ұсынылды.

«_04_»_02____2026 ж. №_6_ хаттама

«Қазақстан тарихы және әлеуметтік-гуманитарлық пәндер»

кафедрасының меңгерушісі

Нурбекова А.К.

Гуманитарлық ғылымдар жоғары мектебінің шешімі бойынша мақұлданды.

«_12_»_02____2026 ж. №_7_ хаттама

Гуманитарлық ғылымдар
жоғары мектебінің деканы

Оразалин С.К.

КІРІСПЕ

Қабылдау емтиханының мақсаты докторантураға түсушілердің білім деңгейін және оқуға уәждемесін анықтау болып табылады.

Қабылдау емтиханының міндеттері:

- мамандық мәселелерінде үміткерлердің құзыретін анықтау;
- оқуға және одан әрі кәсіби қызметке уәждемені анықтау;
- докторантурада оқу үрдісінде болашақ докторанттың өзіндік ғылыми, оқытушылық және инновациялық қызметке дайындығын анықтау.

Докторантураға түсу емтиханы компьютерлік форматта өткізіледі және келесі тапсырма түрлерін қамтиды:

- эссе жазу;
- білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтихан сұрақтарына жауаптар.

D053 - Тарих білім беру бағдарламаларының тобы бойынша докторантураға түсу емтиханына келесі сұрақтар ұсынылды.

Эссе тақырыптары

№	Тақырыбы
1	Қазақ халқының этногенезіндегі түркі тайпаларының рөлі.
2	Ортағасырлық жазба деректер және олардың Қазақстан тарихын зерттеудегі рөлі.
3	Қазақ хандығының қалыптасуының тарихи алғышарттары мен заңдылықтары.
4	Қазақ халқының қалыптасуы: кезеңдері, ерекшеліктері, мәселелері. «Қазақ» этнонимінің пайда болуы.
5	Қазақстанның Ресейге қосылуы: процестің мәні, оқиғаны бағалаудағы заманауи өлшемдер.
6	Н. Я. Бичурин (1771-1853) және оның Қазақстан тарихын зерделеуге қосқан үлесі.
7	7Ұлы ағартушы-ғалым Ш.Ш. Уәлиханов және оның Қазақстан тарихын зерттеуге қосқан үлесі.
8	1916 жылғы көтеріліс және оның қазақ халқының көп ғасырлық ұлттық қозғалысының тарихындағы ерекше орны.
9	Қазақстандағы ұлттық демократияның бастауы. Алаштықтар және олардың Қазақ республикасын құрудағы рөлі.
10	Е.Б. Бекмахановтың «XIX ғасырдың 20-40 жылдарындағы Қазақстан» монографиясы және оның айналасындағы пікірталастар.
11	Жаппай саяси қуғын - сүргін -Қазақстан тарихындағы ең қайғылы беттердің бірі.
12	Фашизмді жеңуге қазақстандықтардың қосқан үлесі туралы қазақстандық тарихнама.
13	Ұлтаралық келісім мен Қазақстан халқының бірлігінің қазақстандық моделінің бірегейлігі.
14	Қазақстан тарихының бұрмалануы: себептері мен салдары.
15	Тарихи жад өз халқының өткені туралы тұрақты түсінік ретінде.
16	«Мәдени мұра» мемлекеттік бағдарламасы және оның қазақстандық тарих ғылымы үшін маңызы.
17	Н. Ә. Назарбаевтың еңбектеріндегі Қазақстан тарихы.
18	Қазақстанның тарих ғылымының теориялық-әдіснамалық міндеттері.
19	Нұр-сұлтан-жаңа Еуразияның символы.
20	Қазақстан қоғамының дамуы үшін «Мәңгілік ел» ұлттық идеясының маңызы.

Эсеге қойылатын талаптар

Эссе түрлері	Эссе түрлері
Мотивациялық	Талапкердің ғылыми-зерттеу қызметіне деген ынталандырушы себептерін негіздеуі (research statement)
Ғылыми-талдамалық	Талапкер ұсынатын зерттеудің өзектілігі мен әдіснамасын негіздеу (research proposal)
Проблемалық-тақырыптық	Пәндік білімнің өзекті аспектілері бойынша авторлық ұстанымды баяндау
Критерилер	Дескрипторлар
Тақырыпты ашу тереңдігі	Мәселе теориялық деңгейде ашылған, ғылыми терминдер мен ұғымдар дұрыс қолданылған, әртүрлі дереккөздерден алынған ақпарат пайдаланылған
	мәселені ашу барысында автордың жеке көзқарасы (ұстанымы, қатынасы) ұсынылған
Дәлелдеме және аргументация	аргументтердің болуы, себеп-салдарлық байланыстарды анықтау, жекеден жалпыға, жалпыдан жекеге қарай ой қорыта білу
Композициялық тұтастық және баяндау логикасы	эссенің композициялық тұтастығы, құрылымдық бөліктердің логикалық байланысы, қорытындылар мен жинақтаулардың болуы
Сөйлеу мәдениеті	академиялық жазудың жоғары деңгейін көрсету (лексика, ғылыми терминологияны меңгеру, грамматика, стилистика)

БІРІНШІ БЛОК БОЙЫНША СҰРАҚТАР

Қазан төңкерісіне дейінгі Қазақстан (1900-1917жж).

Ресей экономикасындағы аграрлық сұрақ және Қазақстанда патшалық калониалдық саясаттың күшеюі.

Ф.А. Щербины, В. Кузнецов, П. Румянцев басқарған экспедициялардың Қазақстан территориясын «тексеруі», «зерттеуі».

Столыпиннің аграрлық реформасы және Қазақстанда «жерге таршылық» саясатының іске асыру барысы және оның қазақтың байырғы шаруашылығына тигізген әсері. Қазақстанға қоныс аудару қозғалысы тарихи әдебиетте.

Ресейдегі революциялық қозғалыс және қазақ интеллигенциясы.

Марксистік либерал-демократтық және кадеттік топтардың, ағымдардың қалыптасуы.

Ұлттық интеллигенцияның Мемлекеттік Думаның сайлауларына қатысуы.

Бірінші дүниежүзілік соғыс жылдарындағы Қазақстан.

1916 жылғы ұлт-азаттық көтеріліс, оның себептері, қозғаушы күштері, басталуы, барысы және негізгі кезеңдері.

1917 жылғы Ресейдегі ақпан буржуазиялық-демократиялық революциясы.

Қос үкімет жағдайындағы және қарулы көтеріліске дайындық барысындағы Қазақстан.

Алаш қозғалысының Алаш партиясына айналуы. «Алаш» партиясының құрылуы. Оның бағдарламасының бағыты, негіздері.

Әскерлер, кадеттер, социал-демократтар ұйымдарының іс-әрекеттері белсенділігінің өсуі.

XX ғасырдың басындағы Қазақстанның мәдениеті.

1917 жылғы Октябрь революциясы: революцияның алғы шарттары мен себептері жаңа зерттеулерде.

Қазақстанда Совет өкіметінің орнауының ерекшеліктері.

Екінші Бүкілқазақтық құрылтай (5-12 желтоқсан 1917 ж.) және оның маңызы.

Нұрпейісов К. Алаш һәм Алаш - Орда. – Алматы, 1995.

Қазақ халқының ұлттық-территориялық автономиясының құрылуы.

Азамат соғысы-халық қайғысы (1918-1920).

Кеңестік негізінде Қазақ мемлекетінің құрылуы.

Кеңес өкіметінің 1920 жыл 26 тамыздағы «Автономиялық Қырғыз (Қазақ) социалистік Кеңес Республикасын құру» жөніндегі декреті.

Қырғыз (Қазақ) АССР-нің құрылуы. «Қырғыз» (Қазақ) АССР еңбекшілерінің құқықтық декларациясы және оның мазмұны.

«Әскери коммунизм» саясаты. «Әскери коммунизм» терминологиясының мәні.

1921-1922 жылдардағы ашаршылық, апаттың қамтыған көлемі.

Қазақстандағы жаңа экономикалық саясат (ЖЭС-НЭП). ЖЭС-қа көшудің әлеуметтік-экономикалық және саяси шарттары.

«Бай кулактардың» астық ереуілі: 1927-1928 жылдардағы азық-түлік дағдарысы.

Шаруаларға қарсы жаппай жазалаудың (репрессияның) етек алуының басталуы.

Өлкедегі кеңестік мемлекеттік құрылыс. КАССР-сы құрамына қазақ жерлерінің қосылуы (1919-1925).

Жер-су реформасы және оны іске асыруда жүргізілген саясат. Жер-су реформасы тарихи ғылым бағасында.

Ауылдағы кеңестік «таптық» реформалар Қазақстанның ежелгі жүйесіне алғашқы соққы: егіндік-шабындық жерлерді қайта бөлісу, байлар-жартылай феодалдардың мал-мүлкін тәркілеу, несие және салық саясатындағы большевиктердің «әлеуметтік-әділеттік» ой-пікірі.

Индустрияландыру тұжырымдамасы, оның кіріс көздері, сипаты, жылдамдығы, көлемі. Географиялық аймағы.

Қазақстандағы қоғамдық-саяси ахуалдар: идеялық және саяси қарсыластарды басып жаншуы, жазалау. Идеологиялық және саяси террордың асқына үдеуі.

Өлкедегі қоғамдық-саяси және ой-пікірдегі күрес. «Кіші Қазан» идеясы және қазақ ауылын кеңестердіру.

Қазақстандағы коллективтендіру және оны жүргізудегі әдістер.

1932-1933 жылдардағы аштық және оның зардаптары.

XX ғасырдың 20-30 жылдарындағы Қазақстандағы мәдени құрылыс.

Қазақтың кеңестік әдебиетінің қалыптасуы.

Қазақ кеңес өңірінің қалыптасуы.

Соғыс қарсаңындағы Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық және саяси жағдайы. Қазақ КСР-ның құрылуы.

Қазақстан 1941-1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысы кезінде.

Ұлы Отан соғысы майдандарындағы қазақстандықтар.

Кеңес халқының Ұлы Отан соғысындағы жеңісінің тарихи маңызы. Қазақстандық батырлар.

Ұлы Отан соғысы кезіндегі Қазақстанның мәдениеті мен ғылымы.

Қазақтың кеңестік әдебиеті, өнері мен баспасы майдан қызметінде.

1946-1953 жж., соғыстан кейінгі Қазақстан республика шаруашылығын бейбіт бағытқа қайта құру.

Қазақстан жеріндегі ядролық полигондар. Ядролық сынаулардың экологиялық зардаптары.

Соғыстан кейінгі жылдардағы Қазақстанның қоғамдық-саяси және экономикалық жағдайы.

Кеңес Одағының коммунистік партиясының XX съезі және Сталиннің жеке басына табынуды айыптау.

Қазақстан өнеркәсібінің дамуы. Теміртаудағы оқиға (1959ж)

Қазақстанда тың және тыңайған жерлерді игеру және оның әлеуметтік-экономикалық қорытындысы.

Ғылыми-техникалық прогресс және 1965 жылғы шаруашылық реформасы.

Мәдениеттегі ағымдар. Халыққа білім беру ісі. Ғылым. Қазақтың кино өнері және Ш. Айманов.

Қазақстан қайта құру кезеңінде. Кеңес Одағының Коммунистік партиясының Орталық Комитетінің сәуір (1985ж) Пленумының бағдары.

Республикадағы қоғамдық-саяси жағдай. Саяси бюро комиссиясының жазаланған саяси құрбандарды ақтауы: қайта оралған есімдер (1988ж).

КСРО-ның ыдырау қарсаңындағы қоғамдық-саяси үрдіс.

Қазақстан орталық комитетінің бірінші хатшылығына Н.А. Назарбаевтың сайлануы (1989 ж., маусым).

Қазақ КСР-ның «тілдер» туралы заңының қабылдануы (1989 ж. 22 қыркүйек). Қазақ тілінің мемлекеттік тіл болып жариялануы.

Қазақстанның дербес қоғамдық ұйымдарының қауымдастығы (1989ж.).

Бүкілодақтық референдум (1991ж.). Тамыздағы бүлік (1991ж.). Коммунистік жүйенің күйреуі. Қазақ Советтік Социалистік Республикасының мемлекеттік егемендігі туралы Декларация, 1990 жылғы 25 қазан.

Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасының мемлекеттік тәуелсіздігі туралы» Конституциялық заңы, 1991 жылғы 16 желтоқсан.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерін: туды, елтаңбаны (1992 ж. 4 маусым) және әнұранды (2 желтоқсан 1992 ж) бекіту туралы заңдары

Құқықтық мемлекеттің қалыптасуы.

Елорданы Алматыдан Ақмолаға ауыстыру туралы Қазақстан Республикасы Жоғарғы кеңесінің шешімі (1994 ж., 6 шілде).

Ел президентінің Қазақстан халқына жолдауы «Қазақстан-2030» (1997ж.)

Экономика. 1994-1998 жылдардағы экономикадағы реформалар жоспарлы экономикадан нарықтық экономикаға көшу.

Миграциялық үрдістер. Қазақстандағы энодемографиялық ахуал.

Қазақстанның халықаралық ұйымдармен ынтымақтастығы.

«Мәңгілік ел» идеясының мәні мен мазмұны.

Евразиялық экономикалық одақ: қалыптасудың кезеңдері (Ресей, Беларусь, Қазақстан, Қырғызстан, Армения).

Н.Ә. Назарбаев: мемлекеттік қайраткер және саясаткер.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. М.К.Қозыбаев. XX ғасырдың Отандық тарихы: мифтер мен шындық / Қазақстан тарихының әдіснамасы, тарихнамасы және деректану мәселелері (Таңдамалы еңбектер). Алматы: Ғылым, 2006.
2. С.К.Иғибаев. Қазақстан тарихының деректануы. Өскемен, 2017.- 410с.
3. Г.В.Кан, Е.Л.Тугжанов. Ұлы дала тарихы. Оқу құралы. Астана: Zhasyl Orda, 2015.-328 б.
4. Г.И.Сафаров. Отаршылдық революция. Туркестанның тәжірибесі. Баспадан қайта басып шығарылды. Алматы, 1996.
5. Г.Ф.Дахшлейгер. Кеңестік Қазақстанның тарихнамасы (очерк). Алматы, 1969.-190б.
6. Аманжолова Д.А. На изломе. Алаш Қазақстанның этносаяси тарихында..-Алматы,Таймас-412б.
7. Аминов, Т. М. Қазақстанның қазіргі заман тарихы: [оқу құралы] / Т. М. Аминов; ҚР ғылым және білім министрлігі. - Алматы: Бастау, 2017. – 456 б..
8. Қазақстан (Қазақ елі) тарихы. – 4 кітаптан тұратын оқулық. Тәуелсіз Қазақстан: алғышарттары және қалыптасуы. 4 кітап/ Т.Омарбеков, Б.С.Сайлан, А.Ш.Алтаев жәнет.б..– Алматы, Қазақ университеті, 2016. – 264 с.
9. Қазақстан тарихы. 5 томдық. 1-5-томдар. –Алматы., 1996, 1997, 2000,2010.

10. М.К.Қозыбаев. XX ғасырдың Отандық тарихы: мифтер мен шындық / Қазақстан тарихының әдіснамасы, тарихнамасы және деректану мәселелері (Таңдамалы еңбектер). Алматы: Ғылым, 2006.
11. Қозыбақова Ф.А.Қазақстандағы кеңестік әкімшіл-әміршіл жүйенің аграрлық саясаты және оның салдары (1920-1930 жж.). оқу құралы. – Алматы, 2011 5,4 б.б.
12. Уразбаева А.М. «Қырғыз (қазақ) облыстық партия комитеті (Қыробком) құжаттары Қазақстанда тоталитаризмнің қалыптасуы тарихының дереккөзі (1920-1925 жж.)». – Монография. – Алматы: «Қазақ университеті» 2015. –196 б.
13. Аяған Б.Ғ., Әбжанов Х.М., Махат Д.А. Қазіргі Қазақстан тарихы. – Алматы, 2010.
14. Тәуелсіз Қазақстан тарихы: Хрестоматия. /Құрастырғандар: Қ.С. Қаражан, К.Е.Абикенова, С.Смағұлов. – Алматы: Қазақ университеті, 2013. 260 бет.
15. Қозыбаев М. Тарих және қазіргі заман. – Алматы, 2003. – 265б.
16. Қазақстандағы тіл саясаты (1921-1990 жж.): құжаттар жинағы / Құрастырғандар.: Айбасова М.К., Исахан Г.Т. – Алматы: «Қазақ университеті», 1997. – 325б.
17. Қазақстан: мемлекеттілік кезеңдері. Конституциялық актілер / Құрастырған: Ж.Бәйішев. – Алматы: Жеті жарғы, 1997. – 496б.
18. Қазіргі Қазақстан: жетістік стратегиясы / редакциялаған: М.Е.Шайхутдинова . – Алматы,2008.
19. Ертысбаев Е.К. Қазақстан және Назарбаев: өзгерістер логикасы. – Астана: Елорда,2001.
20. Мендикулова Г.М. Қазақ диаспорасы: тарих және қазіргі заман. – Алматы, 2006. – 343б.

Электрондық емтихан билетіндегі сұрақтарға жауаптарды бағалау критерийлері

Сұрақтың сипаты	
Теориялық – теориялық білімнің деңгейі мен жүйелілігін анықтайды	
Сұрақ 1-сұрақ	Бағалау критерийлері
	зерттелетін пәндік саладағы негізгі үдерістерді білетінін көрсетеді; сұрақтың терең әрі толық ашылуы
	талқыланатын мәселе бойынша өз пікірін логикалық және дәйекті түрде білдіреді
	ұғымдық-категориялық аппаратты, ғылыми терминологияны меңгерген

ЕКІНШІ БЛОК БОЙЫНША СҰРАҚТАР

Орта Азия мен Қазақстан халықтарының көне заманнан б. з. Х ғ. дейінгі тарихы бойынша деректер.

Қазақстан тарихы деректерінің түрлері.

«Қорқыт кітабы» түркі заманының тарихын зерттеудегі дерек көзі ретінде.

«Қорқыт кітабы» түркі заманының тарихын зерттеудегі дерек көзі ретінде.

Орхон Енисей жазулары түркі тайпалары мен халықтарының тарихын зерттеуде дерек ретінде.

Х-ХІІ ғғ. араб және парсы дереккөздерінде Қазақстан және онымен шектес елдердің тарихы

Қазақстан және Орта Азия тайпалары парсы ғалымы Рашид-ад-Диннің еңбектерінде.

Қазақстан және Орта Азия тайпалары қытай елшісі Чжао Хунның «МЭН-да бэй-лу» еңбегінде.

ХІІІ ғ.араб-парсы дереккөздеріндегі Қазақстан аумағы мен халқы (Ибн әл-Асир, Джуейни).

Еуропалық саяхатшылар Плано Карпини, Гильом де Рубрук мәліметтері Қазақстан және Орта Азия тайпалары мен халықтарының тарихын зерттеуде дерек ретінде.

В.Н.Татищевтің «Ресей тарихы» шығармасындағы қазақтар және қазахия. Оңтүстік Қазақстанның қалалары В.Н.Татищевтің еңбегінде.

XIV ғасырдағы Қазақстан тарихы араб және тимурид деректерінде. (Ибн-Батута, Ибн-Арабшах, Ибн-Халдун).

Мухаммед Хайдардың «Тарих-и-Рашиди» атты еңбегі қазақ халқының тарихын зерттеуде дерек ретінде.

Қазақтар және қазақ хандығы Фазаллах-ибн-Рузбиханидің «Мехман-наме-и- Бухара» атты шығармасында.

Қадырғали Хошумұлы Жалайырдың «Шежірелер жинағы» атты шығармасы қазақ тарихы және XVI ғ. Дейінгі қазақ хандарының әулетін зерттеудегі

дерек ретінде.

Қазақстан тарихының беттері И.Е. Фишердің «Сибирская история» атты

еңбегінде.

Қазақстан мен Сібір тарихы Г.Ф.Миллердің шығармаларында.

Утемиш-Хаджидің «Чингиз-наме» шығармасы чингизид-шейбанидтердің, Тоқтамыш және Урусханның өзара қатынастарын зерттеуде дерек ретінде және «қазақ» түсінігі.

Қазақстан XVII ғ. шығыс авторларының еңбектерінде.

П.И. Рычковтың «Орынбор тарихы», «Орынбор губерниясының топографиясы» атты еңбектері Қазақстанның Ресейге қосылу тарихын зерттеуде деректер ретінде.

С.Асфендияровтың Қазақстан тарихының деректерін жинау мен жариялаудағы үлесі.

П.С. Палластың «Ресей империясының әртүрлі аймақтарына саяхат» еңбегі Қазақстан тарихын зерттеудің дерегі.

Захирад-дин Мухаммед Бабур және оның «Бабур-наме» шығармасының Қазақстан тарихын оқудағы деректік маңызы.

Н.Я.Бичуриннің «Собрание сведений о народах, обитавших в Средней Азии в древние времена» атты еңбегі ежелгі және ортағасырлық Қазақстан тарихын зерттеуде дерек ретінде.

А.И.Левшиннің және оның «Описание киргиз-казачьих или киргиз-кайсацких орд и степей» атты еңбегінің маңызы.

Статистикалық деректердің түрлері және оларды зерттеу әдістері.

Қазақтар Хафиз Таныштың «Абдулла-наме» шығармасында.

«Облыстар шолулары» Қазақстан тарихын зерттеуде деректер ретінде.

Халық санағының материалдары Қазақстан тарихын зерттеуде деректер ретінде.

Халық ауыз шығармашылығының туындылары Қазақстан тарихын зерттеуде деректер ретінде.

«Манас» поэмасы Алтын Орда дәуіріндегі халықтар тарихын зерттеудегі деректер ретінде.

Құқықтық сипаттағы материалдар Қазақстан тарихын оқуының деректері. Заңдық мазмұндағы құжаттардың негізгі түрлері.

Ресей империясының заңдарының толық жинағының материалдары Қазақстан тарихын зерттеуде деректер ретінде.

Ведомстволық журналдар Қазақстан тарихын зерттеуде деректер ретінде.

Қазақ жерін пайдалану бойынша материалдар ХІХ ғ. аяғы мен ХХ ғ. басындағы Қазақстан тарихын зерттеуде деректер ретінде.

ХVІІІ - ХІХ ғасырлардағы саяхатшылардың жазбалары Қазақстан тарихын зерттеуде деректер ретінде.

С.Ремезовтың «Чертежная книга Сибири» Қазақстан тарихын зерттеудегі деректер ретінде.

Джон Кэстль күнделігінде көрсетілген қазақтар және қазақ-ресей қарым-қатынастары туралы мәліметтер.

Капитан Николай Рычковтың «Дневных записках» қазақтар мен Қазақстанның табиғи байлығы.

Архив (мұрағат) қорлары Қазақстан тарихын оқып білудегі деректер.

Орта ғасыр дәуіріндегі ислам әлемінің деректері.

«Орта ғасыр» зерттеушілердің ғылыми ұғымында.

Феодализм Ф.Гизоның еңбектерінде.

К.Маркс пен Ф.Энгельстің «Неміс идеологиясы» атты еңбектеріндегі тарихи материалистік деңгейде ұғу.

Ерте ортағасырлардағы (V-XI ғғ.) түріктердің шығу тегі (этногенезі) және этникалық құрамы Абулғазының, Н.Я.Бичуриннің, Н.Я.Аристов пен Л.Н.Гумилев еңбектерінде.

Көне түрік қағанатының құрылуы және оның көрші мемлекеттермен қарым-қатынасы деректерде.

Ю.А.Зуевтің «Ертедегі түріктер» атты еңбегіндегі Тоныкөк ескерткішін саралауы.

Түріктердің руникалық жазба тарихының деректері Байер, Г.С.Спаский, А.Ремюза, Ж.Аспелин, С.Клапрот, Н.Я.Ядринцев, О.Донер, Н.А.Аристов, В.В.Радлов, В.Томпсон еңбектерінде.

XV-XVII ғасырлардағы Осман империясы тарихының деректері.

Ағылшын ғалымдары Гамильтон Гибба мен Гарольд Боуэннің «Ислам қоғамы және батыс» атты еңбегі XVIII ғасырдағы Түркиядағы аграрлық қатынастар және жерді пайдаланудың деректері.

Осман феодалдық қоғамының қоғамының ерекшеліктері батыс елдері зерттеушілерінің еңбектерінде.

Рашид-ад-Диннің «Жылнамалар жинағы» атты шығармасы дүниежүзілік тарихтың келелі мәселелерін оқытудың дерегі.

«Шығыс» және «Батыс» теориясының мәні.

Араб-мұсылман империясының әлсіреуі және ыдырауы деректер мен тарихнамада.

Мамлюк сұлтанаты (1250-1517 жж.).

Темір және оның шапқыншылық жорықтары деректерде.

Орта ғасырдағы ислам әлемі тарихының оқудағы К.Маркстің «азиаттық өндіргіш тәсілі» теориясының мазмұны.

Сұлтан Бейбарстың ислам елдерінің территориялық тұтастығы үшін жүргізген саясаты.

Демографиялық құрылымдар мен процестер.

Демографиялық ақпарат көздерінің түрлері (бастапқы және қосымша) және оған қойылатын негізгі талаптар.

Халық санағын жүргізудің негізгі принциптері.

Ағымдағы демографиялық статистика.

Халықтың көбеюі. Халықтың көбею көрсеткіштері.

Урбанизация және Қазақстандағы қоныстану ерекшеліктері.

Әр елдердегі демографиялық саясаттың тарихы. Демографиялық саясаттың түрлері.

Халықтың көші-қоны. Көші-қонның ішкі және сыртқы факторлары.

Демография мәселелерін зерттеудің әдістемесі мен әдістері.

Халық санағын жүргізудің әдіснамасы мен негізгі қағидаттары.

Еуропа мемлекеттеріндегі демографияның өзекті мәселелері.

ТМД елдерінің демографиялық даму ерекшеліктері.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. С.К.Игибаев. Қазақстан тарихының деректануы. Өскемен, 2017.-410

2. М.К.Қозыбаев. XX ғасырдың Отандық тарихы: мифтер мен шындық / Қазақстан тарихының әдіснамасы, тарихнамасы және деректану мәселелері (Таңдамалы еңбектер). Алматы: Ғылым, 2006.
3. Жалпы тарих тарихнамасы. Дәрістер курсы. Тамбов, 2019.-103б.
4. Г.В.Кан, Е.Л.Тугжанов. Ұлы дала тарихы. Оқу құралы. Астана: Zhasyl Orda, 2015.-328 б.
5. Д.Р.Шарафутдинов. Количественные методы в исторических исследованиях. Оқу құралы. Қазан университетінің баспасы, 2016.-26б.
6. С.К.Игибаев. Дереккөздер мен материалдардағы Қазақстан тарихы: оқу құралы. – Астана: Фолиант, 2013. -316 б.
7. И.Л.Честнов. Ғылыми зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі: оқу құралы. Санкт-Петербург. Юрайт, 2018.-125б.
8. Новосельцев А.П. және басқалары. Феодализмнің даму жолдары. – М: 1972.
9. Маркс К., Энгельс Ф., Неміс идеологиясы. Критика новейшей немецкой философии. Шығармалар. -Т.3.-М., 1995 – 467б.
10. Бичурин Н.Я. Собрание сведений о народах, обитавших в Средней Азии в древние времена. – Т.3. – Алматы, 1999.- 352 б.
11. Гумилев Л.Н. Ежелгі түріктер. -М., 1993.-512 б.
12. Бартольд ВВ. Түріктер. Орта Азиядағы түрік халықтарының тарихы туралы он екі дәріс.– Алматы., 1998. – 192 б.
13. Тверитинова А.С. XV-XVII ғасырлардағы Осман империясының аграрлық жүйесі. Құжаттар мен материалдар. -М. 1963.
14. М.Хасанова, А.Петрова. Философия научного познания. Учебное пособие. Алматы, «Қазақ университеті», 2018.-140 б.
15. Кумеков Б.Е. Бейбарс Султан. – Алматы, 2004.
16. Шарафад-Дин Али Йазди. Зафарнаме. Әмір Темір жеңістер кітабы. – Ташкент, 2008. -349 б.
17. Тортаев С.Ә. Орта ғасырлардағы Азия және Африка тарихы. – Алматы, 2009. – 400 б.
18. Глушкова В.Г., Хорева О.Б. Демографиялық және көші-қон саясаты: оқу құралы. – М, 2013. – 175 б.
19. И.Л.Честнов. Ғылыми зерттеудің әдіснамасы мен әдістемесі: оқу құралы. Санкт-Петербург. Юрайт, 2018.-125 б.
20. Л.Н. Мартынов. Тарихи зерттеу әдістері. Оқу құралы. Екатеринбург, 2016.

**Электрондық емтихан билетіндегі сұрақтарға жауаптарды
бағалау критерийлері**

Сұрақтың сипаты	
Практикалық – функционалдық құзыреттердің қалыптасу деңгейін анықтайды (пәндік салада әдістемелерді, технологиялар мен тәсілдерді қолдана білу)	
Сұрақ	Бағалау критерийлері

2 - сұрақ	пәндік саладағы мәселелерді шешу үшін әдістерді, тәсілдерді және технологияларды қолданады
	құбылыстарды, оқиғаларды, үдерістерді дәлелдейді, салыстырады, жіктейді; практикалық дағдылар негізінде қорытындылар мен жалпылаулар жасайды
	әртүрлі дереккөздерден алынған ақпаратты талдайды

ҮШІНШІ БЛОК БОЙЫНША СҰРАҚТАР

Тарих ғылымының салалары

Тарих ғылымы ғалымдардың зерттеулерінде.

Хронология және кезеңдеулердің түрлері.

Тарихи таным.

Тарихшының қоғам алдындағы парызы.

Тарих ғылымының басқа ғылымдар саласымен сабақтастығы.

Тарих ғылымындағы шындықтың белгілері неде?

Қазақстан тарихы тарихнамасының дүниеге келуі, қалыптасуы, дамуының кезеңдері.

Қазақстан тарихының қандай өзекті мәселелері Кеңестік дәуірдегі тарихнамада шынайы бағасын ала алмады?

Н.М. Карамзин, С.М.Соловьев, В.О. Ключевскийдің көшпелі халықтар жөнінде қандай ұстамда болды?

В.Н.Татищевтің тарихқа берген бағасы.

В.О.Ключевский тарих ғылымына қандай анықтама берді?

Л.Н.Гумилевтың пікірінше тарих қай кездерді зерттейді және нені іздейді?

К.Ясперс тарихтың мәнін қандай оймен жеткізді?

Тарихшының қоғам алдындағы парызы неде?

Методология дегеніміз не?

Ғылыми зерттеу методологиясы және оның түрлері.

Қай кезде әдіснама ғылыми сала ретінде бөлініп шықты?

Тарихи методология дүниежүзілік тарихи дамуды қалай қарастырады?

Әдіснаманың қандай түрлерін білесіз?

Ибн-Халдунның «Мукаддима-Тарихқа кіріспе» атты еңбегінің маңызы.

Ибн-Халдун және оның әдіснамасы.

Итальян ғалымы Д.Виконың тарихи тұжырымдамасы.

Д.Виконың концепциясындағы адамзат қоғамының кезеңдері

Қандай үйлесім Д.Виконың тарихи ойлау жүйесін сипаттайды?

Д.Виконың тарихи ойлау жүйесінің негізі қай салада жатыр?

Д.Виконның концепциясы бойынша адамзат қоғамы неше кезеңнен тұрады?

Д.Виконның айналым теориясына анықтама

Қоғамның әрбір циклы қалай аяқталынады және оған кімдер қатысады?

Еңбек құны теориясы дегеніміз не?

Адам Смиттің «Өнегелік сезім теориясының...» маңызы.

Адам Смит және оның индустриалдық қоғамды зерттеудегі методологиясы.

Адам Смит және оның еңбек құны теориясы.

А.Л.Шлецер XVIII ғасырдағы тарихшыларды неше топқа бөлген және олардың бір-бірінен айырмашылығы неде?

Норман теориясының қай мемлекеттің тарихына қатысы бар.

Конттың эволюциялық теориясы неше сатыдан тұрады.

Конттың пікірінше қай кезде әлеуметтік төңкерістер мен революциялар тоқтайды?

Позитивизм теориясының мәні неде?

Ж.Дерриданың «апория» ұғымының мазмұны неде?

Деконструктивтік теорияның мазмұны нені көрсетеді.

Жак Дерриданың деконструктивтік теориясы.

Ж.Дерриданың «Деконструкция саясатының» мазмұны.

Ж.Дерриданың ойынша, деконструкция марксизмнің қай түріне жатады.

О.Шпенглердің пікірінше дүниежүзі тарихы неше ұлы мәдениеттен тұрады?

О.Шпенглер және оның дискреттік теориясы.

О.Шпенглер еңбектеріндегі мәдениеттің тарихи кезеңдері.

Мәдениеттің тарихи циклы қандай кезеңдерден өтеді?

Дискреттік теорияның мазмұны неде?

Қандай жағдайда ұлттық мәдениеттің ерекшеліктері жойылып, шұбарлана бастады?

Эдвард Ваді Саидтың «Ориентализм» кітабі қандай маңызда жазылған?

Э.Саидтың «Ориентализм» теориясындағы Шығыс пен Батыс.

Қай кезде «Колониалдық дискурс» теориясы өмірге келді?

«Ориент» терминіне қандай термин синоним бола алады?

«Анналар» мектебінің мазмұны неде?

М.Фуконың «білім-өкімет» теориясы.

М.Фуконың «дискурсивтік формация» ұғымындағы еуропа мәдениеті эпистемиялық құрылым кезеңдерінде.

М.Фуко өзінің еңбектерінде деректердің қандай түрлерін қолданған?

М.Фуконың пікірінше қандай «үзіліс» ретінде сипатталынады, оның ерекшелігі неде?

М.Фуко еуропа мәдениетін неше эпистемиялық құрылымға бөлген және олар қалай аталынады, қай ғасырларды қамтиды?

А.Дж.Тоинбидің теориясының маңызы неде?

Өркениетті еуропалық деңгейде дүниеге әкелген неше құрамдас бөлімдерді. А.Тоинби сипаттаған?

А.Д.Тоинбидің «Қажет» және «Жауап» ахуалы.

А.Д.Тоинби теориясындағы өркениетті дүниеге әкелген құрамдас бөлімдер.

Клод Леви-Стросстың ғылымға еңгізген жаңалықтары.

Леви-Стросстың пікіріндегі зерттеудің негізгі ұстанымдары.

Клод Леви-Стросстың структуралық антропология методологиясы.

Леви-Стросс ғылымға қандай жаңалықтар еңгізді?

Леви-Стросс структуралық методологияның қандай ұстанымдарын баяндайды?

Леви-Стросстың ұғымы бойынша нағыз ғылыми сұрыптау (анализ) қандай нәтижеге әкеледі?

Портстеин Вебленнің «әл-ауқатты топ» теориясы.

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. М.Хасанова, А.Петрова. Философия научного познания. Учебное пособие. Алматы, «Қазақ университеті», 2018.-140 б.
2. Э.Фридман. Методы изучения истории М.Либроком, 2015.-200с.
3. Л.Н.Мартынов. Методы исторического исследования.учебное пособие.Екатеринбург,2016.
4. К. Ясперс. Смысл и назначение истории. Пер.с нем. М.1991.-527с.
5. С.К.Игибаев. Историография истории Казахстана. Учебник. Алматы. Эверо, 2019.-401 с.
6. Л.Н.Гумилев. Этногенез и биосфера земли. Л., 2006.
7. И.Л.Честнов. Методология и методика научного исследования:учебное пособие.Санкт-Петербург.Юрайт,2018.-125с.
8. Алан Бернард. Антропология тарихы мен теориясы. Астана, 2018.-239 б.
9. Росс Е.Данн, Лора Дж.. Рапогата. Дүниежүзі тарихы. 1-кітап. Астана, 2019.-531 б.
10. Ж.Деррида. Вокруг вавилонских башен. СПб., 2002.-111 с.
11. Джордж Ритцер, Джеффри Степниcki. Әлеуметтану теориясы. Sociological Theory. Астана, 2018.-829с.
12. О.Шпенглер Закат Европы. М., 1993.
13. Я. Гуревич. Исторический синтез и школа «анналов». М., 1991.
14. А.С.Жанбосинова. Историческая наука и современные теории. Учебное пособие. Усть-Каменогорск, 2019.-241 с.
15. Энтони Кенни. Қазіргі заман философиясы. – 2 том. Астана, 2018.-399 б.

Электрондық емтихан билетіндегі сұрақтарға жауаптарды бағалау критерийлері

Сұрақтың сипаты

зерттелетін пәндік саланы жүйелі түрде түсінетінін, зерттеу әдіснамасы саласындағы мамандандырылған білімін (жүйелік құзыреттерді) көрсетеді

Сұрақ
3-сұрақ

Бағалау критерилері

ғылыми тұжырымдамалар мен ғылымның дамуының заманауи үрдістерін, теориялық және практикалық әзірлемелерді сыни тұрғыдан талдайды және бағалайды

пәндік білімнің негізгі мәселелерін интерпретациялау барысында әдіснамалық тәсілдерді синтездейді

үдерістерді, құбылыстарды, оқиғаларды талдау кезінде себеп-салдарлық байланыстарды анықтайды